

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2018-1-59-4>
УДК 339.9

Ківа А.А.

студентка,
Національний технічний університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»

Кисляков С.С.

студент,
Національний технічний університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»

Грінько І.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СВІТОВОГО МИРУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

У статті виявлено основні характерні особливості проблем становлення миру на Землі та їх впливу на міжнародну економіку. Особливу увагу приділено розгляду Глобального індексу миру, за допомогою якого відбувається ранжирування країн світу за станом напруженості в них. Представлено індикатори, з яких складається Глобальний індекс миру. Досліджено світовий економічний вплив насильства.

Ключові слова: глобальний економічний вплив, Глобальний індекс миру, глобальний мир, миролюбність, мир.

В статье выявлены основные характерные особенности проблем становления мира на Земле и их влияния на международную экономику. Особое внимание уделено рассмотрению Глобального индекса мира, с помощью которого происходит ранжирование стран мира по состоянию напряженности в них. Представлены индикаторы, из которых состоит Глобальный индекс мира. Исследовано мировое экономическое влияние насилия.

Ключевые слова: глобальное экономическое влияние, Глобальный индекс мира, глобальный мир, миролюбие, мир.

Kiva A.A., Kysliakov S.S., Grinko I.M. PROBLEMS OF THE ESTABLISHMENT OF THE WORLD PEACE AND THEIR IMPACT ON GLOBAL ECONOMY

The article reveals the main features of the problems of the formation of peace on Earth and their influence on the international economy. Particular attention is paid to the consideration of the Global Peace Index, which helps to rank the countries of the world in a state of tension in them. The Global Peace Index (GPI) is a method for determining the state of tension and peace in countries and regions. The Global Peace Index is the first study to determine the ranking of countries around the world in the list according to the state of the peace. The list was first published in May 2007. In 2018, the list includes 163 countries, and the number of countries on the list increases yearly. The Institute for Economics and Peace is a leading global analytical center that develops indicators for analyzing peace and quantifying its economic value. The Institute's research is widely used by governments, research institutions, analytical centers, non-governmental organizations and intergovernmental organizations such as the Organization for Economic Cooperation and Development, the World Bank and the United Nations. The annual Global Peace Index is based on a comprehensive analysis of 23 indicators for each of the countries listed. In the last decade, the world has a gradual decline in peace, the world is becoming increasingly volatile. The situation is deteriorating since 2014. In the period of 2008-2018, 85 countries worsened peace-keeping, and 75 countries have increased the level of peace. The gap between the least and the most peaceful countries continues to grow in the period 2008-2018. Specialists of the Institute note that Europe has remained the most stable and peaceful region of the planet in recent years, although it has worsened its statistical indicators over the past three years. Mainly this tendency is caused by intense internal conflicts and relations with neighboring countries.

Key words: Global economic impact, Global Peace Index, global peace, peaceableness, peace.

Постановка проблеми. Глобальні події другої половини ХХ – початку ХХІ ст. та переформатування системи міжнародних відносин докорінно змінили геополітичну ситуацію у світі та підвищили рівень нестабільності світового порядку. Дослідження проблеми світового миру та їх впливу на глобальну економіку проводяться за допомогою визначення Глобального індексу миру. Індекс визначається для ранжирування країн світу за ступенем їх миролюбності та допомагає виявити взаємозв'язок миру й сталого розвитку на планеті.

Дослідження індексу широко використовують уряди, наукові установи, аналітичні центри, неурядові організації. Важливим є аналіз показників Глобального індексу миру та тенденцій їх розвитку, адже фахівці Інституту економіки і миру відзначають зв'язок індексу та основ добробуту й перспектив розвитку кожної країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Іноземні та вітчизняні вчені досліджують проблематику глобального миру. Зокрема, слід відзначити праці таких науковців, як М. Вонг [1], К. Едмонд [2], А. Кудряченко [3], О. Потехін [3], Н. Мак-Картні [4], А. Ромеро [5].

Мета статті полягає у дослідженні проблеми становлення світового миру через призму індикаторів Глобального індексу миру, аналізі впливу цих проблем на глобальну економіку, пропозиції заходів вирішення проблем становлення світового миру.

Виклад основного матеріалу. Дослідженнями глобальної проблеми миру займається Інститут економіки та миру. Соціологи й економісти міжнародної групи експертів Інституту та дослідницьких установ на основі даних, зібраних відділом досліджень Інституту щодо вивчення конфліктів, рівня безпеки проживання в різних країнах та регіонах, розробили Глобальний індекс миру.

Глобальний індекс миру (англ. “Global Peace Index”, “GPI”) – це методика визначення стану напруженості та миру у країнах та регіонах [6].

Глобальний індекс миру є першим дослідженням, що визначає ранжирування країн усього світу в списку відповідно до рівня стану миру. Список вперше був опублікований у травні 2007 року. У 2018 році до списку увійшли 163 країни, а щороку кількість країн у списку збільшується.

Інститут економіки та миру – це провідний світовий аналітичний центр, який розробляє показники для аналізу миру та кількісної оцінки його економічної цінності.

Інститут прагне впливати на традиційне уявлення про безпеку, оборону, тероризм, розвиток країн та регіонів. Головний офіс інституту розташований в Австралії, підрозділи функціонують у Нью-Йорку (США) та Гаазі (Нідерланди).

Дослідження інституту широко використовують уряди, наукові установи, аналітичні центри, неурядові організації та міжурядові установи, такі як Організація економічного співробітництва та розвитку, Світовий банк та Організація Об'єднаних Націй [7].

Щорічний Глобальний індекс миру складається на основі всебічного аналізу 23 індикаторів для кожної країни, внесеної до переліку (табл. 1).

Індикатори, що не мають п'ятибальної шкали, зводяться до такої оцінки за формулою [6]:

$$x = (x - \text{Min}(x)) / (\text{Max}(x) - \text{Min}(x)), \quad (1)$$

де $\text{Max}(x)$ і $\text{Min}(x)$ – максимальне й мінімальне значення індикатора країн, представлених в індексі.

Після цього отримане значення від 0 до 1 конвертується в оцінку від 1 до 5. Кожному індикатору потім присвоюється вага згідно з рішенням міжнародної команди експертів щодо його значення. Далі оцінки групуються за двома зваженим підіндексами, такими як внутрішня миролюбність (становить 60% фінальної оцінки країни) та зовнішня миролюбність (становить 40% фінальної оцінки країни).

Застосування Глобального індексу миру як інтегрального показника для оцінювання ступеня миролюбності країн та цілих регі-

Індикатори Глобального індексу миру

№	Індикатор	Значення
1	Кількість внутрішніх та зовнішніх воєн	Загальна кількість
2	Кількість загиблих у зовнішніх війнах	Загальна кількість
3	Кількість загиблих у внутрішніх війнах	Загальна кількість
4	Рівень організованих внутрішніх конфліктів	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
5	Відносини із сусідніми країнами	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
6	Ступінь недовіри між громадянами (сприйняття злочинності)	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
7	Відсоток біженців від загальної кількості населення	Відсоток біженців від загальної кількості населення країни-джерела
8	Політична нестійкість	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
9	Рівень політичного терору	Якісна оцінка
10	Можливість терористичних актів	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
11	Кількість вбивств	Навмисні вбивства, включаючи дітовбивства, на 100 000 осіб
12	Рівень тяжких злочинів	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
13	Ймовірність буйних демонстрацій	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
14	Кількість ув'язнених	Кількість в'язнів на 100 000 осіб
15	Кількість офіцерів поліції та служб безпеки	Кількість задіяних в охороні правопорядку на 100 000 осіб
16	Відсоток військових витрат від ВВП	Витрати на збройні сили у відсотках від ВВП
17	Кількість військовослужбовців	Кількість військовослужбовців на 100 000 осіб
18	Імпорт звичайних видів зброї	Імпорт звичайних видів зброї на 100 000 осіб
19	Експорт звичайних видів зброї	Експорт звичайних видів зброї на 100 000 осіб
20	Військова присутність у складі військ ООН	Загальна кількість
21	Кількість важкого озброєння	Кількість зброї на 100 000 осіб
22	Доступність стрілецької зброї та зброї легкого калібру	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою
23	Рівень організованих зовнішніх конфліктів	Якісна оцінка за п'ятибальною шкалою

Джерело: складено авторами на основі джерела [7]

онів свідчить як про поточний стан речей у них на дату дослідження, так і про тенденції розвитку процесів з плином часу.

Аналітики передових країн звертають увагу на показники Глобального індексу миру, тенденції розвитку та позиціонування країн на фоні інших змінних параметрів в оточуючому світі.

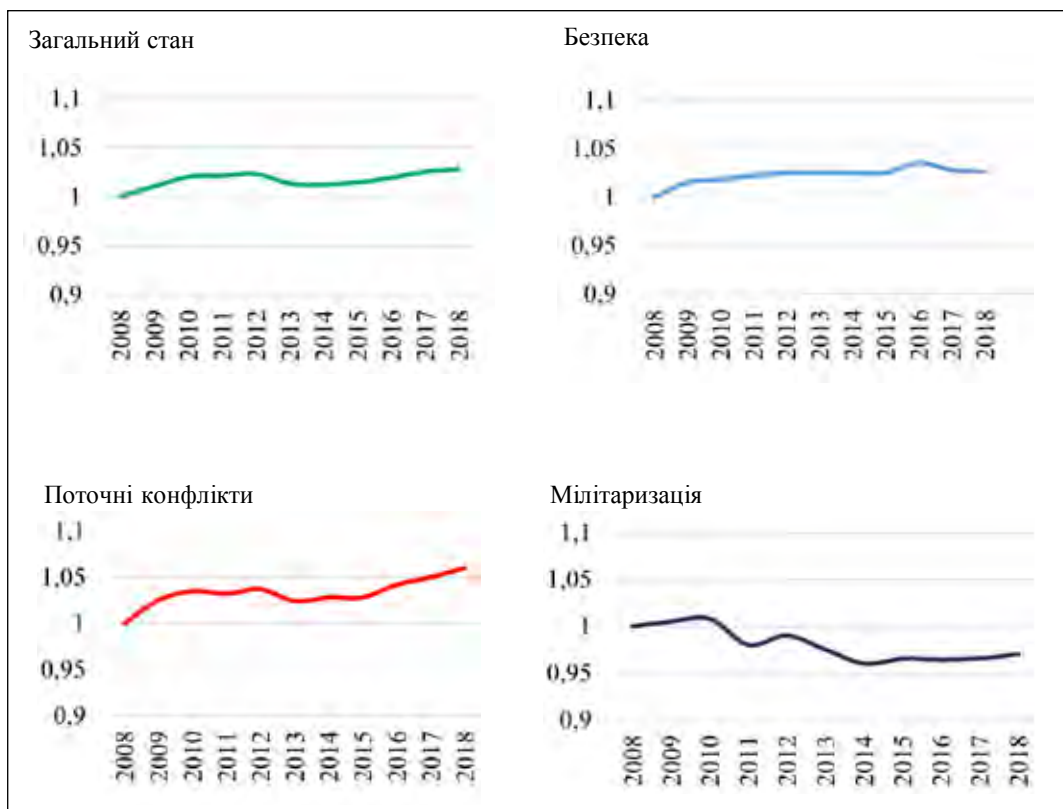
Зокрема, фахівці Інституту економіки і миру відзначають безумовний зв'язок Глобального індексу миру та основ добробуту й перспектив розвитку кожної країни. Тобто індекс відповідним чином позитивно або негативно впливає на економіку країн [7].

Тенденції свідчать про те, що у банківській сфері та бізнесі процентні ставки нижчі

та стабільніші в країнах з високим індексом миру, де рівень інфляції стабільніший [7].

Засновник та виконуючий директор Інституту економіки і миру Стів Кіллей в інтерв'ю агенції "Reuters" повідомив, що за результатами дослідження Інституту впродовж останнього десятиліття у світі має місце поступове зниження миролюбності, світ стає все більш нестабільним. Ситуація погіршується з 2014 року (рис. 1).

Аналізуючи рис. 1, зазначимо, що середній рівень глобальної миролюбності з 2008 року (приймається за базовий рік) погіршився на 2,38%. За 2008–2018 роки у 85 країнах погіршилися показники миролюбності, а 75 країн підвищили рівень миру. Розрив між найменш

Рис. 1. Динаміка основних доменів Глобального індексу миру у 2008–2018 роках

Джерело: складено авторами на основі джерел [8; 9]

та найбільш мирними країнами продовжує зростати у 2008–2018 роках. З 2008 року показник Глобального індексу миру 25 найменш мирних країн зменшився в середньому на 12,7%, тоді як показник індексу 25 найбільш мирних країн збільшився в середньому на 0,9%.

У Європі, що є найбільш мирним регіоном у світі, Глобальний індекс миру у 61% країн погіршується з 2008 року. Найбільше зниження Глобального індексу миру зазнали такі країни, як Іспанія, Туреччина, Косово, Сполучене Королівство, Польща, Португалія, тобто рівень миролюбності країн Європи у 2018 році знизився порівняно з 2008 роком.

Рівень тероризму має найбільше зростання з усіх індикаторів Глобального індексу миру: 62% країн відзначають збільшення рівня терористичної діяльності, 35% зазначають

зменшення рівня тероризму. Топ-10 країн за рівнем тероризму – це Ірак, Афганістан, Нігерія, Сирія, Пакистан, Ємен, Сомалі, Індія, Туреччина та Лівія. Біженці склали майже 1% світового населення у 2017 році вперше в новітній історії, що у 12 разів більше, ніж у 1951 році.

Економічний вплив насильства як індикатора Глобального індексу миру на глобальну економіку становив 14,76 трлн. дол. США (ПКС) у 2017 році (рис. 2). Це складає 12,4% світового ВВП, або 1 988 дол. США на особу.

Аналізуючи рис. 2, можемо визначити, що загальний економічний вплив насильства у 2017 році був найвищим за 2007–2017 роки.

Світовий економічний вплив насильства з 2016 року по 2017 рік збільшився на 2,1%, переважно це відбулося за рахунок зростання витрат на внутрішню безпеку.

Економічний вплив насильства з 2012 року збільшився на 16%, що відповідає початку сирійської війни та зростаючому насильству після повстання в Лівії, Ємені та інших частинах Близького Сходу й Північної Африки. Економічний вплив конфліктів в Афганістані та Іраку також збільшився у 2012–2017 роках внаслідок зростання ІДІЛ та його глобальних філій.

Рейтинг найбільш та найменш миролюбних країн світу відображено в табл. 2.

Згідно з даними табл. 2 наймиролюбнішою країною світу, відповідно до Глобального індексу миру, є Ісландія, за нею йдуть Нова Зеландія, Австрія, Португалія та Данія. Найбільш тривожними та суперечливим регіонами світу визнані Близький Схід та Північна Африка. Найгірша ситуація спостерігається

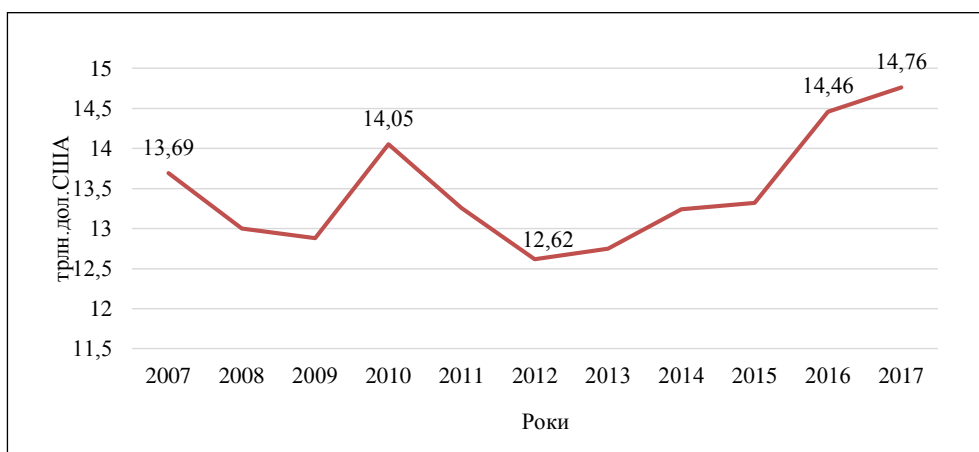

Рис. 2. Динаміка глобального економічного впливу насильства за 2007–2017 роки [8]

Таблиця 2

Найбільш та найменш миролюбні країни світу у 2018 році

Місце в рейтингу	Країна	Індекс глобального миру	Зміна позиції відносно 2017 року
1	Ісландія	1,096	–
2	Нова Зеландія	1,192	–
3	Австрія	1,274	1
4	Португалія	1,318	-1
5	Данія	1,353	–
...	...	...	...
152	Україна	3,113	+2
153	Судан	3,155	+2
154	Росія	3,160	-1
...	...	...	...
159	Сомалі	3,367	–
160	Ірак	3,425	1
161	Південний Судан	3,508	-1
162	Афганістан	3,585	–
163	Сирія	3,600	–

Джерело: складено авторами на основі джерел [8; 9]

у Сирії, Афганістані, Південному Судані, Іраку та Сомалі. Загалом серед дев'яти регіонів, на які дослідники поділили світ, лише у трьох (Центральна Америка, Південна Азія, Близький Схід та Північна Африка) спостерігається незначна позитивна динаміка. Решта шість регіонів (Європа, Північна Америка, Південна Америка, Азійсько-Тихоокеанський регіон, Африка на південь від Сахари, Росія та Євразія) демонструє помітне погіршення.

Фахівці інституту відзначають, що Європа протягом останніх років залишається найбільш стабільним та миролюбним регіоном планети, хоча вона погіршила протягом останніх трьох років свої статистичні показники. Головним чином така тенденція спричинена інтенсивними внутрішніми конфліктами та відносинами із сусідніми країнами. Вперше за всю історію індексацій одна з країн Західної Європи зазнала пониження в рейтингу. Зокрема, внаслідок внутрішньополітичної напруженості та збільшення впливу тероризму Іспанія, втративши 10 позицій, посіла в рейтингу 30 місце.

На рис. 3 зображено розподіл глобального економічного впливу насильства за категоріями.

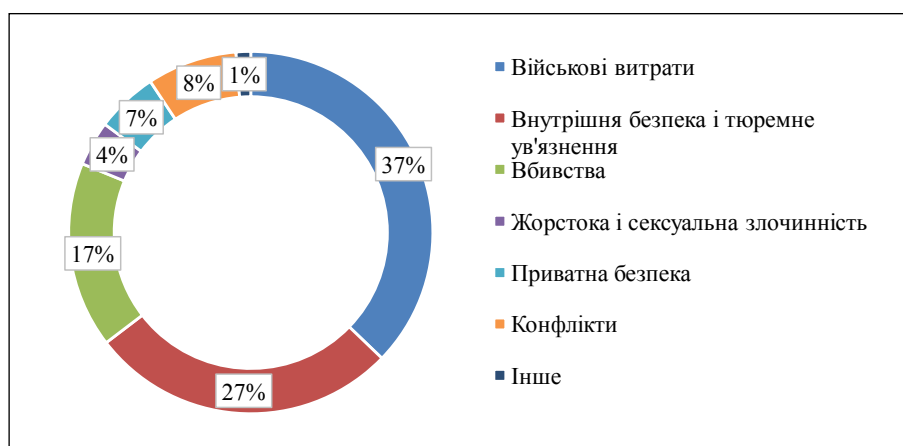
Згідно з даними рис. 3 одним з найбільших компонентів економічного впливу насильства були глобальні військові витрати

у розмірі 5,5 трлн. дол. США, або більше 37% загального економічного впливу насильства у 2017 році.

Внутрішні витрати на охорону були другим за величиною компонентом, що становив понад 27,4% світового економічного впливу насильства на рівні 3,8 трлн. дол. США. Витрати на внутрішню безпеку включають витрати на поліцію та судову систему, а також на непрямі витрати, пов'язані з позбавленням волі. Дані для витрат на внутрішню безпеку отримують за даними банку даних уряду фінансів МВФ.

Вбивства на рівні 17% є третім за величиною компонентом. Економічний вплив, пов'язаний з навмисним вбивством, більший, ніж сукупні підсумки для насильницьких злочинів та збройних конфліктів. Дві інші категорії міжособистісного насильства, що входять до складу цієї моделі, а саме насильницький напад та сексуальні напади, становлять 4% світових економічних наслідків насильства. Економічний вплив, пов'язаний зі збройним конфліктом, становить 8% від загальної кількості, що включає смертність від конфліктів, біженців, тероризм та втрати в економічній діяльності через конфлікт.

В табл. 3 відображено 10 країн з найбільшими економічними втратами через насильство у 2017 році.

Рис. 3. Розподіл за категоріями глобального економічного впливу насильства у 2017 році [8]

В розрізі ВВП економічні витрати на насильство для десяти найбільш постраждалих країн коливаються від 30% до 68% ВВП, а країни мають або високий рівень збройних конфліктів, або високий рівень міжособистісного насильства. Постраждали від конфлікту країни (Сирія, Ірак, Афганістан, Колумбія, Південний Судан, Сомалі та Центрально-Африканська Республіка) страждають від більш високих втрат у вигляді смертей та травм, отриманих від конфліктів або тероризму, переміщення населення. З іншого боку, країни з високим рівнем міжособистісного насильства, такі як Сальвадор та Лесото, є одними з десяти найбільш постраждалих країн через високі витрати, пов'язані з більш

високим рівнем вбивств та насильницьких злочинів. Кіпр є винятком, оскільки більшість його економічних витрат пов'язана з внутрішнім переміщенням населення.

На рис. 4 наведено показник ВВП на душу населення у 2016 році, що порівнюється зі сценарієм, в якому найменш мирні країни мають еквівалентний темп зростання до найбільш мирних протягом останніх 70 років.

Аналізуючи рис. 4, передбачаємо, що ВВП на душу населення в найменш мирних країнах зростає з такою ж швидкістю, що й в дуже мирних країнах, тобто на 2,8% на рік замість фактичного 1%. Результати показують, що ВВП на душу населення в країнах з дуже низьким рівнем миру становитиме

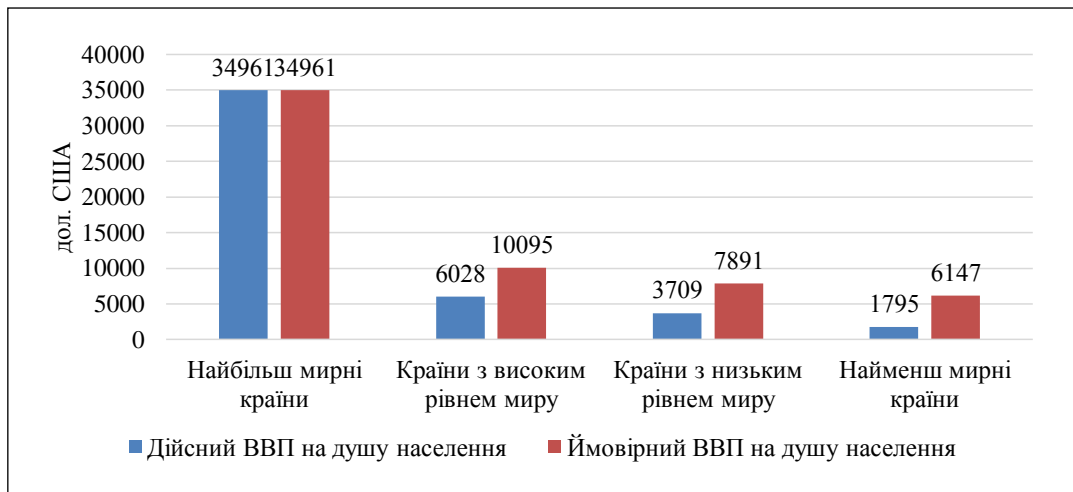

Рис. 4. Порівняння дійсного та ймовірного ВВП на душу населення країн з різним рівнем миру у 2016 році [8]

Таблиця 3

10 країн з найбільшими економічними втратами через насильство у 2017 році

Країна	Економічні витрати від ВВП, %	Рейтинг Глобального індексу миру за 2017 рік
Сирія	68	163
Афганістан	63	162
Ірак	51	160
Сальвадор	49	116
Південний Судан	49	161
Центральноафриканська Республіка	38	155
Кіпр	37	62

Джерело: складено авторами на основі джерела [8]

6 147 дол. США у 2016 році порівняно з фактичними 1 795 дол. США. Іншими словами, ВВП на душу населення був би на 4 352 дол. США вищий за той, що був насправді у 2016 році. Оцінки за цим сценарієм також показують, що світова економіка у 2016 році була б на 13,87 трлн. дол. США більше, ніж її нинішній рівень.

За результатами проведеного аналізу щодо Глобального індексу миру ми встановили, що:

– безпека в країні корелює з такими індикаторами, як річний дохід населення, шкільна освіта й рівень регіональної інтеграції країни;

– країни з високими показниками миру, як правило, мають високий рівень прозорості уряду та низький рівень корупції;

– малі країни, які є частиною регіональних блоків, мають великі шанси на високий індекс миру.

Для подолання проблем становлення миру потрібно об'єднати зусилля людства та країн загалом. Світове співтовариство, окремі організації та країни намагаються покращити світовий стан миру.

Отже, можна запропонувати такі заходи щодо подолання проблем становлення світового миру:

1) ліквідація військових баз країн на іноземних територіях;

2) підписання міжнародних угод про роззброєння;

3) добровільна відмова країн від ядерної, хімічної, біологічної зброї.

Країни з позитивними зовнішніми зв'язками більш мирні і, як правило, більш політично стабільні, мають більш дієві уряди, є регіонально інтегрованими та мають нижчий рівень організованих внутрішніх конфліктів. Цей фактор також вигідний бізнесу та підтримує прямі іноземні інвестиції, туризм та приплив людського капіталу.

Висновки. Проблеми становлення світового миру, запобігання військовим катастрофам і конфліктам посідають перше місце серед глобальних проблем. Проте з початком XXI ст. взаємовідносини у світі помітно змінюються від конфронтації до співпраці. З точки зору нового політичного мислення досягнення миру є можливим лише в умовах нового типу відносин. Існує питання не просто відсутності війни між державами, але й щодо відносин всебічного співробітництва. Якщо мілітаризація країн знизилася, рівень поточних конфліктів зростає, що погано впливає на Глобальний індекс миру та світову безпеку загалом. Отже, мирні відносини між країнами на світовій арені є настільки ж важливими, як і мирні відносини між групами всередині країни.

Список використаних джерел:

1. Wang M. The World's Most And Least Peaceful Countries. Forbes. 2016.
2. Edmond C. These are the most peaceful countries in the world. World Economic Forum. 2017.
3. Кудряченко А., Потехін О. Політика нерозповсюдження ядерної зброї: історія та сучасність. Проблеми всесвітньої історії. 2017. № 1 (3). URL: http://www.academia.edu/35731541/Політика_нерозповсюдження_ядерної_зброї:історія_та_сучасність._Автори_-_А.Кудряченко_О.Потехін_Проблеми_всесвітньої_історії.-_2017.-_1_3_
4. McCarthy N. The World's Most and Least Peaceful Countries: infographic. Forbes. 2017.
5. Romero A. Palace Disputes Peace Index Report. 2017. URL: www.pressreader.com.
6. Аналітика: Глобальний індекс миру 2018 / Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел. URL: http://bintel.com.ua/uk/article/06_15_gpi.
7. Global Peace Index / Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Peace_Index.
8. Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World / Institute for Economics & Peace. 2018. URL: <http://visionofhumanity.org/reports>.
9. Vision of humanity. Global ranking / Institute for Economics & Peace. 2018. URL: <http://maps.visionofhumanity.org/#page/indexes/global-peace-index/2017/UKR/OVER>.